

In een jacht over de Schie en de Vliet en verder per karos lieten de Hoog Edel Grootmogende Heren uit Rotterdam zich vervoeren naar hun logement aan het Plein nr. 4. Minstens vier maal per jaar moesten zij in Den Haag de stad Rotterdam vertegenwoordigen op de vergaderingen van de Staten van Holland en West-Friesland. Sinds 1581 vonden deze vergaderingen plaats in Den Haag. Afgevaardigden van de 18 machtigste steden vergaderden dan in een zaal op het Binnenhof - nu de vergaderzaal van de Eerste Kamer.

De vergaderingen duurden meestal enkele dagen en aanvankelijk - in de 16e en 17e eeuw - logeerden de afgevaardigden in herbergen of bij familie in de stad. Op den duur vond men dit geen bevredigende situatie. De volle herbergen waren niet passend bij de stand van de heren. Bovendien dronken de hoogwaardigheidsbekleders na een dag vergaderen 's avonds graag een stevige borrel, waardoor ze nogal eens loslippig werden en uit de school klaptten. Dit gebeurde op een keer in een herberg in de Molenstraat in 1607, waar een afgevaardigde in kameraadschappelijke sfeer zich een geheim plan betreffende de stad Lochem liet ontvallen.

Zo gingen diverse steden over tot het huren van particuliere huizen voor het onderdak van hun afgevaardigden. In 1671 werd dit zelfs verplicht gesteld en verrees er in Den Haag een aantal statige gebouwen, waar de afgevaardigden der steden op een waardige manier konden overnachten.

De Rotterdammers hadden omstreeks 1650 al een eigen huis aan het Plein gehuurd. Begin 18e eeuw werd dit veel te klein en besloot men tot nieuwbouw. De Rotterdamse stadsbouwmeester, Adriaan de Moens, zette op dezelfde plaats een ruim logement voor de stad Rotterdam neer. Schuin tegenover verrees omstreeks dezelfde tijd het logement voor de heren uit Amsterdam (nu ministerie voor buitenlandse zaken).

De bouw van het logement duurde maar liefst 7 jaar, van 1739 tot 1746. Het gebouw is in een droge klassicistische stijl opgetrokken. Alleen de met triglyfen versierde daklijst, de Griekse vazen op de hoeken en het wapen van Rotterdam op het dak zijn in het oog springende details. Adriaan de Moens was geen bijzonder architect en dit pand is zijn enige bekende, overgebleven werk.

Het was geen goedkoop gebouw. Er was zelfs flink in de beurs getast om het de heren tijdens hun verblijf zo aangenaam mogelijk te maken. De logeerkamers werden luxueus ingericht. De wanden in de kamers aan de voorzijde op de begane grond waren veelal behangen met trijp, een soort geschoren fluweel. De plafonds waren gedecoreerd met stucwerk en er waren marmeren schouwen met daarboven schilderstukken. Op de begane grond was een eetzaal met een grote witte marmeren schouw en goudleder behang. Elke middag werd hier om twee uur de warme maaltijd genuttigd (zondag om twaalf uur). Daarnaast lag een conversatie- of speelzaal. Er was zelfs een biljart en een bibliotheek in het gebouw aanwezig.

In het souterrain lagen de keuken, de voorraadkamers, de uitgebreide winkelder en de dienstvertrekken. Een kastelein regelde de huishouding. Van de stad Rotterdam moest deze van protestantse huize zijn. Ieder logement had trouwens zo zijn eigen reglement. In het Rotterdamse werden wijn, koffie, thee, suiker, turf, molm en kaarsen gratis door de stad aangeleverd. Bier was in de meeste logementen ook gratis. De Rotterdamse kastelein had een aanstelling voor drie jaar en een vergoeding van duizend gulden per jaar. Zijn huishouding stond onder controle van de afdeling gebouwen van de stad Rotterdam en hij moest een uitgebreide administratie bijhouden.

De afgevaardigde heren mochten hun vrouwen en kinderen meebrengen. Wan-

neer de officiële vergaderingen afgelopen waren mochten men gerust voor eigen rekening blijven logeren. De logementen zijn een typisch verschijnsel voor de hofstad. Het was het uiterlijk vertoon van de oude republiek, op tijd dat de macht nog in handen van enkele bevoorrechte personen was. Met de Franse legers die in 1795 over onze rivieren trokken werd de roep om gelijke rechten en democratie van de Franse revolutie verspreid naar het noorden. Het systeem van de stemmende steden werd afgeschaft. Sommige logementen werden omgebouwd tot hotels, zoals het Hotel de Twee Steden aan het Buitenhof (nu Cineac).

Vrij snel nadat de Rotterdamse heren hun gebouw verlaten hadden, werd het pand verhuurd aan de Agent van Oorlog. Van 1802 tot 1814 was er nog een aantal andere instanties in gevestigd, maar in 1820 werd het in gebruik genomen door het departement van oorlog. Het departement huist er nog steeds nu als ministerie van defensie. In 1818 had rijksbouwmeester B.W.H. Ziesenis voor deze bestemming een vleugel in exact dezelfde stijl als het oorspronkelijke gebouw laten aanbouwen.

Ministertrapje

Omstreeks 1870 kende Nederland een minister van oorlog met een houten been, Menno David van Limburg Stirum. Telkens wanneer hij ten aanschouwe van zijn ondergeschikten over de monumentale trap naar zijn ministerskamer strompelde,ervaarde hij dit als een minderwaardige vertoning. Hij liet daarom een privé-trapje aanbrengen, verborgen achter een deur, waarlangs hij op discrete wijze zijn kamer kon bereiken. Dit zogenaamde ministertrapje is er nog. Verder hebben vele moderneringen en veranderingen plaats gevonden. Tijdens de bezetting 40-45 was het kantoor van de bevelhebber van de Duitse Wehrmacht in Nederland, F. Christiansen in het gebouw gevestigd. Om

precies te zijn, zat hij achter het meest rechte raam op de begane grond. Een kamer waar heden ten dage nog een prachtige delftsblauwe toiletput in een belendend vertrekje aanwezig is. Ook in de kamer van Christiansen was oorspronkelijk een schilderij in de schouw verwerkt. Op het ogenblik is er nog maar één schouw in de oorspronkelijke staat. Uit de overige schouwen hebben de Duitsers de schilderijen weggesneden en meegenomen. In 1951 en 1958/1960 bracht een uitgebreide restauratie het pand in een perfecte staat. Lopend door de ruime gangen met stucplafonds kan je je nog een voorstelling maken van het aangename verblijf van de Hoog Edel Grootmogende Heren van Rotterdam te Den Haag voor een vergadering.